

Kinga Rybak*

WIELOFUNKCYJNE MEBLE MIEJSKIE W PRZESTRZENIACH PUBLICZNYCH. KONTEKST MIEJSCA, MOBILNOŚĆ, FORMY I ELEMENTY PRZYRODNICZE

MULTIFUNCTIONAL CITY'S FURNITURE IN PUBLIC SPACES. PLACE CONTEXT, MOBILITY, FORMS AND NATURAL ELEMENTS

Mebłe miejskie coraz bardziej się modyfikują formalnie, tak aby połączyć różne funkcje w jednej formie. Nie są już tylko dodatkiem, czy wyposażeniem w przestrzeni miejskiej, często stają się punktem charakteryzującym dane miejsce. Niniejszy artykuł porusza następujące aspekty związane z tą ewolucją wielofunkcyjnego mebla miejskiego: kontekst miejsca, mobilność, zmiany form i zastosowanych materiałów przyrodniczych.

Słowa kluczowe: krajobraz miasta, przestrzenie publiczne, funkcja, wzornictwo

City's furniture more often have been modified in their forms into integration of multifunction in one model. They are not only addition or equipment in public space, they are changed into important points, characteristic for particular place. This article is devoted to few aspects of multifunctional city's furniture evolution: place context, mobility, changes in forms and natural materials.

Keywords: landscape of the city, public spaces, function, design

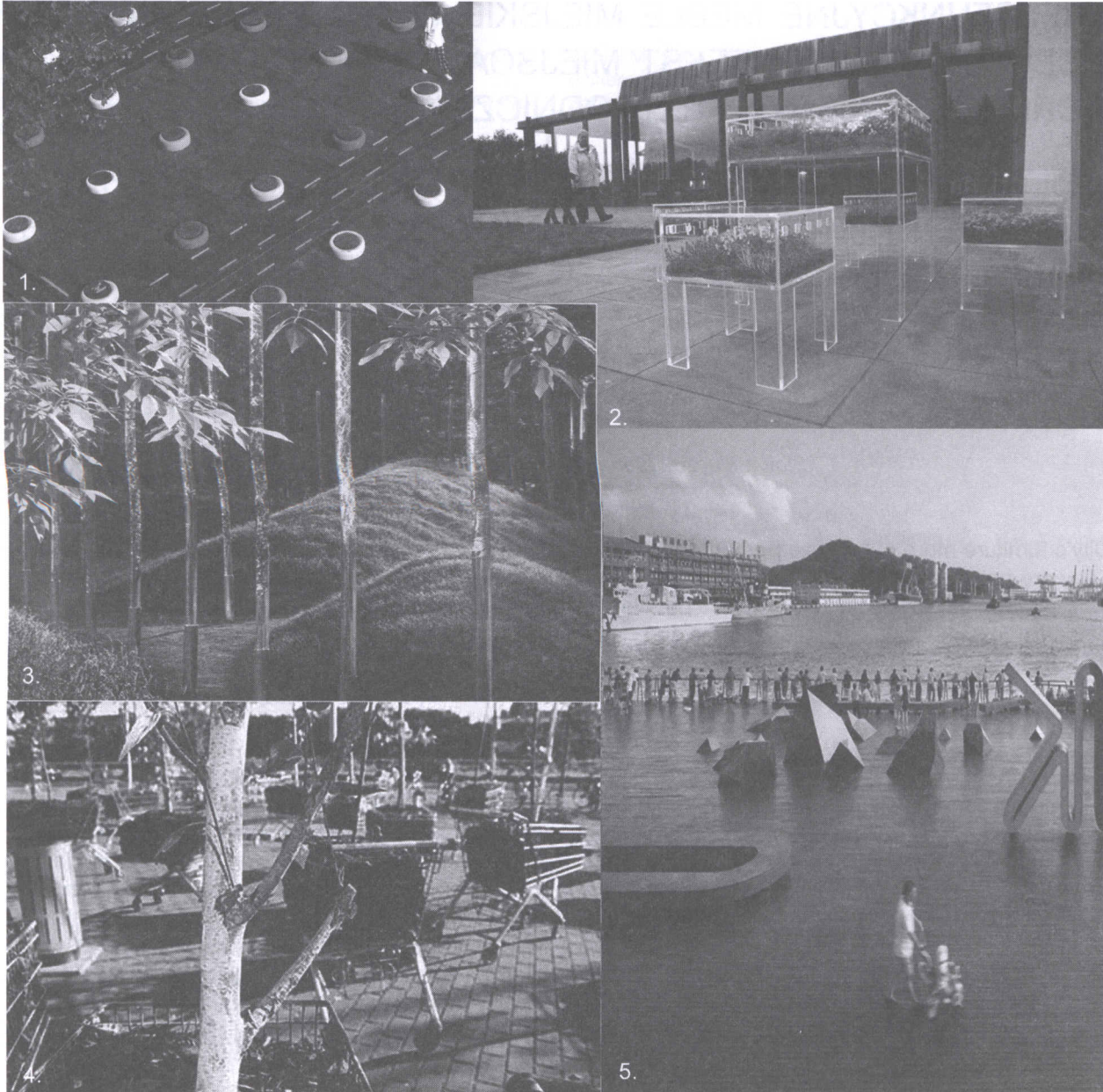
Wstęp

Współcześnie projektowane przestrzenie miejskie zdecydowanie różnią się swoim charakterem od starszych, nazwijmy je umownie „historycznych” części miast. Poza dominującym eklektyzmem form oraz poszukiwaniem pomysłu na konkretne miejsce, widoczna jest również przemiana funkcjonalna, kiedyś oczywistych elementów miejskich. Coraz rzadziej obserwujemy po prostu ławki czy donice, obecne

formy są często multifunkcjonalne i zawierają elementy czasami nie kojarzące się zupełnie z tym do czego służą. Klasycznym przykładem są tutaj siedziska będące jednocześnie formą tworzącą posadzkę jak na charakterystycznych „bąblowatych” przestrzeniach w Nowym Jorku (autorzy: Hollwichkushner, LLC – HWKN, 2008) czy też wykorzystanie elementów pełniących zupełnie inne funkcje jako gehlowskie ściany czy podpory w przestrzeniach miejskich [Gehl, 2009].

* Rybak Kinga, dr inż. arch., SGGW, Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu, Katedra Sztuki Krajobrazu.

1. Amoeba Australian Institute of Landscape Architecture (autorzy Mc Gregor+Coxall, Amoeba 2004) za <http://www.mcgregorcoxall.com/assets/242642453Amoeba%20Two.pdf> 2. „FurniBloom” islandzkiej projektantki Dagny Bjarnadottir (Litatun 2007) za <http://mslazybonesandthemorningman.blogspot.com/2011/08/wishful-wednesdays-wacky-indoor.html> 3. Core Sample Quebec, autorzy: North Design Office/ Peter and Alissa North 2007 za http://www.northdesignoffice.ca/project_Metis2007coresample_01.html 4. Moving Forest w Holandii autorzy: NL, Amsterdam 2008 za <http://www.dezeen.com/2008/11/30/moving-forest-by-nl-architects/> 5. Port Keelung na Tajwanie (autorzy: Guallart/ Vincente Guallart, Maria Diaz, Tajpei 2003) za <http://www.guallart.com/projects/keelung-port>

Wielofunkcyjność niektórych elementów również wynika ze zmian zwyczajów i zachowań człowieka w przestrzeni publicznej. Wychodząc naprzeciw większej swobodzie dzisiejszych użytkowników miast, starają się zaskoczyć i skupić uwagę. Formalnie elementy w przestrzeni miejskiej często tworzą punkty charakterystyczne [Wejchert 1974] pomagające w orientacji w danym mieście, w harmonijny sposób wplatając się w przestrzeń miejską [Hall 2004]. Ale zdarzają się przypadki jak w ST Gallen, gdzie tworzą one jeden formalnie i funkcjonalnie przenikający się twór będący wizytówką danego miejsca (autorzy: Carlos Martinez, Pipilotti Rist z 2005). Zmiany funkcji wyposażenia przestrzeni publicznej mają też duże znaczenie ze względu na materiał, z którego są wykonane. Coraz częściej obok twardych, materiałów budowlanych pojawiają się elementy mobilne wykonane z lekkich budulców lub wykorzystujące w swojej formie elementy przyrodnicze. W zasadzie nie ma chyba rodzaju materiału, który w ten czy inny sposób by nie był wykorzystany w przestrzeniach miejskich. Tutaj interesujące jest szczególnie wykorzystanie materiałów przyrodniczych, które bywa bardzo nietypowe poprzez zastosowanie jako donic elementów czysto użytkowych, jak wózki i siedziska. Generalnie można określić mnóstwo elementów mających wpływ na wielofunkcyjność mebli miejskich w przestrzeniach publicznych. Niniejsze opracowanie pragnie zwrócić uwagę na kilka z nich, będą to kontekst miejsca, mobilność elementów oraz forma i materiał, z którego wykonany jest mebel miejski.

Kontekst miejsca

Niebagatelny wpływ na formę i użytkowanie konkretnego mebla miejskiego ma charakter przestrzeni, w której jest usytuowany. Zupełnie inaczej będą projektowane elementy w przestrzeni reprezentacyjnej czy uwarunkowanej historyczną zabudową, a inaczej w przestrzeni rekreacyjnej czy wypoczynkowej. W tej pierwszej grupie współczesny mebel miejski jest

projektowany najczęściej w sposób minimalistyczny, nie przeszkadzający historycznej architekturze, czy też nie narzucający się formą wobec funkcji miejsca. Powoduje to, że stosowane są często powtarzalne formalnie elementy pełniące różne funkcje. Tak jak w przypadku placu przed biblioteką w Mendelssohnufer w Lipsku (autorzy: GFSL Clausen, Scheil, RKW Rhode Kellerman, Wawrowsk, Lipsk 2007), gdzie mamy powtarzający się kubik o neutralnym kolorze, drewniany, pełniący raz funkcję donicy raz śmietnika a raz podpory w przestrzeni. Jego estetyka jest tak bardzo neutralna wobec wybudowanej, charakterystycznej fasady biblioteki, że w zasadzie nie jest nawet punktem charakterystycznym. Skupiamy się tylko na konkretnych funkcjach, które pełni. Zupełnie inaczej wygląda stosowanie mebli miejskich w przestrzeniach bardziej swobodnych w charakterze. Tam forma jest bardziej wyrazista, przykładem może być Port Kelung na Tajwanie (autorzy: Guallart/Vincente Guallart, Maria Diaz, Tajpei 2003), gdzie zastosowano siedziska jednocześnie będące podporami, stołami oparciami. Zastosowana bogata forma zewnętrzna powoduje, że są one czytelnymi punktami charakterystycznymi w zaaranżowanej przestrzeni. Jeszcze innym przykładem pojawiającym się najczęściej w przestrzeniach pasaży i innych prowadzących wnętrzach są formy łączące w sobie elementy oświetleniowe, śmietniki czy pojemniki na kwiaty, a do tego często jeszcze siedziska. Takie meble miejskie są czytelnymi punktami charakterystycznymi, których rytm jest podstawą kompozycji danej przestrzeni. Przykładem mogą być tutaj zakopiańskie Krupówki, gdzie charakterystyczny element lampy z siedziskiem pojemnikiem na kwiaty lub śmietnikiem stanowi główne założenie kompozycyjne ulicy i element przyciągający wzrok.

Mobilność

☑ Ciekawym elementem coraz częściej pojawiającym się w rozwiązaniach przestrzeni publicznych są ele-

menty mobilne, które mogą być albo ruchome same z siebie, albo przestawiane w danej przestrzeni zmieniając w ten sposób czasowo jej kompozycję. Więcej, często są to elementy o wymieniającej się funkcji tak jest w Amoeba Australian Institute of Landscape Architecture (autorzy Mc Gregor+Coxall, Amoeba 2004), gdzie mamy powtarzający się w różnych kolorach walec o określonej, niezmiennej wysokości promieniu, którego lekka konstrukcja pozwala na przemieszczanie w obrębie zaprojektowanej przestrzeni, za każdym razem ją zmieniając. Możliwość wymiany środkowego elementu powoduje, że raz kompozycja może składać się tylko z donic na roślinność, raz z samych siedzisk, innym razem mogą, po nałożeniu elementów na siebie być to podpory czy większe punkty charakterystyczne w przestrzeni. Tworzenie nietypowych mobilnych elementów czasami jest oparte również na niekonwencjonalnej zmianie funkcji różnego rodzaju obiektów użytkowych. Tutaj ciekawym przykładem jest Moving Forest w Holandii (autorzy: NL, Amsterdam 2008), gdzie wózek sklepowy został dostosowany do wymogów pojemnika na rośliny, przy jednoczesnym zachowaniu jego możliwości poruszania się. Użytkownicy mogą przesuwac takie pojemniki, aranżując przestrzeń ciągle od nowa. I tutaj można się zastanawiać na ile mamy do czynienia z meblem miejskim, a na ile z rzeźbą w przestrzeni publicznej. Podobnym przykładem są charakterystyczne srebrne kamienie Ujbuda Center na Węgrzech (autorzy: Garten Studio, Budapeszt 2008), gdzie można na nich usiąść bawią się na nich dzieci, a jednocześnie tworzą one kompozycję rzeźbiarską, charakterystyczną dla placu, na którym zostały zaprojektowane. Ich wzajemna konfiguracja jest zmieniana, przez co zmienia się kompozycja wnętrza.

Użycie elementów przyrodniczych jako budulca mebla miejskiego

W praktyce chyba wszystkie możliwe materiały zostały zastosowane w projektowaniu i realizacjach

dotyczących przestrzeni publicznych. Niektóre z nich są dosyć zaskakujące i tworzą efekty, często dające dosyć niepowtarzalny efekt, utrwalający w naszej pamięci konkretne miejsce. Szczególnie warto zwrócić uwagę na połączenia użytych materiałów z elementami przyrodniczymi. Różnego rodzaju mniej lub bardziej umowne pojemniki na rośliny, użyte często w sposób niekonwencjonalny, powodują, że żywe rośliny, zmieniające się w trakcie wegetacji zostają niejako „wkadrowane” w elementy małej architektury i mebli miejskich. Tutaj ciekawym przykładem jest praca „FurniBloom” islandzkiej projektantki Dagny Bjarnadottir (Litatun 2007), gdzie siedzisko jest jednocześnie rodzajem pojemnika na rośliny, razem z podobnie projektowanymi stołami tworzy to dosyć niezwykle wizualnie efekt podkreślający wypoczynkową funkcję przestrzeni. Interesującym przykładem podobnych działań są też słupki wykonane ze szklanych rurek, w których umieszczono żyjące rośliny. Zmienny rytm zaprojektowanych w ten sposób elementów tworzy wrażenie futurystycznego lasu w przestrzeni miejskiej (Core Sample Quebec, autorzy: North Design Office/Peter and Alissa North 2007). Równie ciekawe jest łączenie materiałów przyrodniczych na zasadzie wykorzystywania ich jako elementów oparcia czy mniej lub bardziej tła dla standardowych siedzisk. Tak jak w zakresie architektury Patric Blanc robi to elewacjami tak przykład Tianjin City – Tianjin (autorzy: AECOM, 2008 Chiny) pokazuje, jak takie elementy są tworzone w małych przestrzeniach publicznych. Istotną sprawą jest tutaj kolor i zmienność w czasie elementów przyrodniczych. Powoduje to, że często meble miejskie, których są częścią, zmieniają swoją funkcję w mniejszym lub większym stopniu. Nie bez znaczenia jest tu również aspekt rzeźbiarski tworzony przez połączenie elementów stałych ze zmiennością przyrodniczą.

Wnioski

Przestrzenie publiczne nie przestają zaskakiwać. Śmiałość niektórych realizacji powoduje, że po raz

kolejny spoglądamy na nowo na proces projektowania konkretnych miejsc oraz ich poszczególnych elementów, czy też aranżacji w postaci nietypowych mebli miejskich. Poza potrzebą podkreślania tych ostatnich designem charakteru nadanego miejscu, istotny jest sam pomysł na te elementy. Możliwość wprowadzania zabawy z widzem poprzez elementy mobilne, zaskakiwanie nietypowymi połączeniami z materiałem przyrodniczym powodują, że mamy

poczucie nieustannego nowatorstwa rozwiązań projektowych. Realizacje, które powstają, są nierzadko przykładami, w jaki sposób możemy stworzyć miejsca wyjątkowe w mieście. Oczywiście większość szczególnie tych mobilnych, czy delikatnych – roślinnych rozwiązań wymaga świadomego użytkownika, który takich elementów nie zniszczy, co powoduje, że wybór lokalizacji na tego typu przestrzenie publiczne musi być staranny.

BIBLIOGRAFIA

Aleksander Ch., *Język wzorców*, Wydawnictwo GWP, 2008.
 Cullen G., *Townspace*, Van Nostrand Reinhold Co., 1961.
 Gehl J., *Życie między budynkami, Użytkowanie przestrzeni publicznych*, Wydawnictwo RAM, przekł. M. A. Urbańska, Kraków 2009.
 Hall E., *Ukryty wymiar*, Wydawnictwo Muza 2004.
 Krier L., *Architektura: Wybór czy przeznaczenie*, Arkady 2001.
 Lynch K., *The image of the city*. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts and London 1998.

Jodldo P., *Green Architecture now!*, Taschen GMBH, Cologne 2009.
 Norberg-Schulz Ch., *Bycie, przestrzeń, architektura* (tłum. B. Gadomska), seria Biblioteka architekta, Wyd. Murator, Warszawa 2000.
 Tuan Y. F., *Przestrzeń i miejsce*, (tłum. A. Morawińska), PIW, Warszawa 1987.
 Wallis A., *Miasto i przestrzeń*, PWN, Warszawa 1977.
 Wejchert K., *Elementy kompozycji urbanistycznej*, Arkady, Warszawa 1974.